

CpDOM

**CENTRUL PENTRU DREPTURILE
OMULUI DIN MOLDOVA**

Drepturile persoanelor cu dizabilități

Chișinău • 2012

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități presupune că statul creează condițiile necesare pentru dezvoltarea lor individuală și realizarea capacităților, drepturilor și libertăților în egală măsură cu ceilalți cetățeni, egalitatea în drepturi a tuturor constituind valoarea fundamentală a societății democratice.

Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (CpDOM) este o instituție de stat independentă, dispune de buget propriu, care face parte din bugetul de stat. În cadrul CpDOM **activează 4 avocați parlamentari (ombudsmani)** egali în drepturi, precum și o echipă de funcționari, care asigură avocaților parlamentari asistență organizatorică, informațională, științifico-analitică, economico-financiară. Centrul are 4 reprezentanțe amplasate în Bălți, Cahul, Comrat și localitatea Varnița raionul Anenii Noi.

Sarcinile principale ale Centrului pentru Drepturile Omului sînt:

- a) asigurarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale omului în Republica Moldova de către autoritățile publice centrale și locale, de întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către asociații obștești și persoane cu funcție de răspundere de toate nivelurile;
- b) perfecționarea legislației ce ține de domeniul apărării drepturilor omului;
- c) apărarea drepturilor omului prin prevenirea încălcării acestora și repunerea în drepturi a cetățenilor;
- d) promovarea drepturilor omului și instruirea juridică a populației.

Persoanele cu dizabilități reprezintă o categorie de persoane dezavantajate, comparativ cu alte categorii de populație. Un avocat parlamentar – **Aurelia Grigoriu** – **monitorizează respectarea**

drepturilor persoanelor cu dizabilități. În cadrul activității desfășurate, avocatul parlamentar:

- examinează petițiile parvenite de la persoanele cu dizabilități;
- monitorizează gradul de respectare a drepturilor persoanelor cu dizabilități în diferite domenii;
- înaintează instituțiilor de resort propuneri în scopul înlăturării neregulilor depistate;
- avansează propuneri de perfecționare a legislației în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități;
- elaborează studii de evaluare și înaintează recomandări organelor de resort;
- desfășoară activități de sensibilizare a societății privind problemele persoanelor cu dizabilități.

Cadrul legal al protecției sociale a persoanelor cu dizabilități

Standarde internaționale, regionale și naționale care includ protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități

Actele Organizației Națiunilor Unite (ONU):

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948);
- Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (1966);
- Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (1966);

- Declarația privind Drepturile Persoanelor cu Retard Mintal (1971);
- Declarația privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (1975);
- Declarația privind drepturile persoanelor cu deficiențe de auz și de vedere (1979);
- Convenția privind Drepturile Copilului (1989);
- Regulile Standard privind Egalizarea Șanselor pentru Persoanele cu Dizabilități (1983);
- Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (2006).

Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, adoptată de Adunarea Generală a ONU pe 13 decembrie 2006, oferă un nivel de protecție fără precedent și stabilește standarde universale minime de acțiune, măsuri concrete care ar asigura incluziunea persoanelor cu dizabilități în toate domeniile de activitate; stabilește două mecanisme de implementare: Comitetul pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, în vederea monitorizării implementării Convenției și Conferința Statelor-Membre pentru discutarea problemelor privind aplicarea Convenției în practică; prevede crearea unor structuri naționale independente responsabile pentru implementare și monitorizare etc. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități reprezintă primul instrument juridic obligatoriu care vizează direct drepturile și libertățile persoanelor cu dizabilități.

Republica Moldova a semnat **Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități** la 30 martie 2007 și a ratificat-o prin Legea nr. 166 din 09.07.2010.

Actele Consiliului Europei :

- Convenția Europeană pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (1950);
- Carta Socială Europeană (1961) și Carta Socială Europeană Revizuită (1996);
- Recomandarea (818) privind Situația Persoanei Bolnave Mintal (1977);
- Recomandarea (1185) privind Strategiile de Reabilitare a Persoanelor cu Dizabilități (1992);
- Recomandările Nr. R(92) privind o Strategie Coerentă pentru Reabilitarea Persoanelor cu Dizabilități (1992).

Standarde naționale:

Protecția persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova este reglementată de **Constituția Republicii Moldova**.

Constituția Republicii Moldova, prin art. 51, garantează expres protecția persoanelor cu dizabilități, care „beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, readaptare, învățămînt, instruire și integrare socială”; prin art.47, stipulează că „statul este obligat să ia măsuri pentru ca oricare om să aibă un nivel de trai decent care să-i asigure sănătate și bunăstare lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale. Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de invaliditate ...în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități este prevăzută de un număr impunător de legi și acte normative, care prevăd respectarea mai multor drepturi, stabilesc și dezvoltă sistemul de protecție socială, garantează și asigură protecția persoanelor aflate în dificultate:

- *Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, nr. 60 din 30.03.2012;*
- *Legea privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobil, nr. 909-XII din 30.01.1992;*
- *Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, nr. 156-XIV din 14.10.1998;*
- *Legea privind asigurarea cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, nr. 1544 din 23.06.1993;*
- *Legea privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, nr. 499-XIV din 14.07. 1999;*
- *Legea privind protecția socială suplimentară a unor categorii de populație, nr. 121-XV din 03.05.2001;*
- *Legea privind cantinele de ajutor social, nr. 81-XY din 28.02.2003 și Regulamentul-tip cu privire la funcționarea cantinelor de ajutor social, Hotărârea Guvernului nr. 1246 din 16.10 2003;*
- *Legea asistenței sociale, nr. 547-XY din 25.12. 2003;*
- *Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, nr. 289 din 22.07.2004;*

- *Legea cu privire la ajutorul social, nr. 133-XVI din 13.06.08 ;*
- *Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social, nr. 1167 din 16.10.2008;*
- *Codul muncii adoptat prin legea nr.154-XV din 28.03.2003;*
- *Hotărârea Guvernului RM cu privire la expertiza medicală a vitalității, nr. 688 din 20.06.2006;*
- *Hotărârea Guvernului nr. 711 din 09.08.2010 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social “Locuință protejată” și a Standardelor minime de calitate;*
- *Hotărârea Guvernului nr. 936 din 08.10.2010 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea serviciului social “Casă comunitară” și a standardelor minime de calitate;*

- *Hotărîrea Guvernului nr. 314 din 23.05.2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social “Asistență personală” și a Standardelor minime de calitate;*
- *Hotărîrea Guvernului nr. 722 din 22.09.2011 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social “Echipă mobilă” și a standardelor minime de calitate;*
- *Hotărîrea Guvernului nr. 413 din 14.06.2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social “Respiro” și a standardelor minime de calitate.*

Cadrul instituțional al protecției sociale a persoanelor cu dizabilități

Din cadrul instituțional al protecției sociale a persoanelor cu dizabilități fac parte instituții de nivel central, teritorial și local.

La nivel central activează:

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (MMPSF) - autoritatea care elaborează politici de protecție socială, evaluează funcționarea sistemului de protecție socială, exercită controlul asupra realizării lor, contribuie la dezvoltarea sistemului de servicii sociale, promovează variantele de alternativă ale instituționalizării etc.;

Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) - instituție publică autonomă de interes național,

cu personalitate juridică ce administrează și gestionează sistemul public de asigurări sociale;

Consiliul Republican de Expertiză Medicală a Vitalității (CREMV) - unicul organ de stat cu împuterniciri plenipotențiare în domeniul expertizei medicale a vitalității.

La nivel teritorial activează:

direcțiile raionale/municipale de asistență socială și protecție a familiei; casele teritoriale de asigurări sociale; consiliile de expertiză medicală a vitalității, care realizează politica de asistență socială, asigurare socială și asigură aplicarea legislației la nivel teritorial.

La nivel local activează: **primăriile locale; organizațiile nonguvernamentale**. Acțiunile de asistență socială se realizează de **asistenții sociali și lucrătorii sociali**.

Drepturile persoanei cu dizabilități

Toți membrii societății, inclusiv persoanele cu dizabilități, se bucură de aceleași drepturi, care includ drepturile civile, politice, sociale și culturale, printre care:

- *dreptul la viață, libertate și securitatea persoanei, respectul integrității fizice și mentale;*
- *dreptul la nivel adecvat de viață;*
- *egalitatea în fața legii fără discriminare;*
- *protecția împotriva torturii, exploatării, violenței și abuzului;*

- *dreptul de a trăi în comunitate și de a participa la viața politică, publică, culturală;*
- *libertatea de exprimare și opinie;*
- *dreptul la educație, sănătate, muncă;*
- *dreptul la asistență socială prin intermediul diferitor alocații și servicii sociale.*

Persoana cu dizabilități are dreptul la:

- ***Pensie de invaliditate;***
- ***Asistență și protecție socială;***
- ***Alocații sociale de stat*** stabilite pentru invalizii de gradele I, II, III; invalizii din copilărie de gradele I, II, III; copiii invalizi în vârstă de pînă la 16 ani, cu severitatea I, II, III; invalizi de gradul I nevăzători – pentru însoțire și îngrijire la domiciliu;
- ***Ajutor social;***
- ***Ajutor pentru perioada rece a anului;***
- ***Asistență medicală gratuită*** în instituțiile medicale de stat;
- ***Reabilitare medicală, profesională și socială*** în centrele specializate de reabilitare complexă, secțiile centrelor de sănătate și staționare de tratament de întremare în instituțiile curativ-profilactice; îngrijire permanentă în case-internat, case de locuit speciale cu un complex de servicii de reabilitare și servicii sociale pensionate; centre de deservire socială; servicii de deservire socială la domiciliu; asigurare gratuită sau în condiții avantajoase cu mijloace ajutoare tehnice, fonoamplificatoare și semna-

- lizatoare, dispozitive și aparate individuale;
- **Studii medii generale, medii de specialitate și superioare** în instituțiile de învățământ de tip general și special; asigurare cu bursă, indiferent dacă primește pensie sau alocații;
 - **Instruire, pregătire profesională și ridicarea nivelului profesional** în diferite forme: învățământ la zi, frecvență redusă, individual, în grupe, clase speciale, la domiciliu;
 - **Acces gratuit sau în condiții avantajoase la obiectele social-culturale și la complexele sportive;**
 - **Muncă** care să corespundă normelor de protecție a muncii în întreprinderi, instituții și organizații cu condiții obișnuite de muncă, în secții și sectoare specializate, practicarea muncii individuale;
 - **De participare la elaborarea cadrului juridic** care vizează drepturile și interesele sale.

Dreptul la protecție socială presupune obligația statului de a întreprinde măsuri adecvate pentru a oferi fiecărei persoane un nivel de trai decent, prin acordarea de pensii și ajutor în caz de boală, invaliditate, șomaj, alte cazuri de pierdere a mijloacelor de existență. În contextul dat, statul promovează politici sociale ajustate la condițiile existente conform standardelor europene din domeniu.

Organizarea și funcționarea sistemului de asistență socială

Încadrarea în grad de invaliditate

Decizia privind dizabilitatea persoanei este luată de **Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității (CEMV)** în baza factorilor clinici, psihici, de mediu și profesionali: *caracterul îmbolnăvirii; gradul deficienței; eficiența tratamentului și activităților de reabilitare; starea mecanismelor compensatorii; pronosticul clinic și de muncă; posibilitatea adaptării sociale; necesitatea de susținere socială; condițiile și specificul muncii; nivelul pregătirii profesionale; vârsta etc.*

Criteriul de stabilire a dizabilității îl constituie gradul de limitare a vitalității, condiționat de reducerea sau pierderea capacității de studii, deplasare, orientare în spațiu, controlul comportamentului său, autodeservire, participare în activitatea de muncă, limitarea vitalității fiind divizată pe următoarele grade:

- *mediu (25 – 49%);*
- *accentuat (50 – 74%);*
- *sever (peste 75%).*

În conformitate cu normele internaționale uzuale, dizabilitatea este stabilită dacă gradul de limitare a vitalității depășește 25 la sută. Limitarea moderată, pronunțată și accentuat pronunțată a vitalității corespunde invalidității de gradul III, II și I.

Persoanele cu dizabilități beneficiază de o re-expertizare periodică a stării lor. Reexpertizarea persoanei poate fi efectuată înainte de termen, dar nu mai târziu de două luni pînă la următoarea re-expertizare preconizată.

Pensia pentru invaliditate se stabilește persoanei care și-a pierdut total sau parțial capacitatea de muncă, iar factorii care au determinat invaliditatea trebuie să fie confirmați din punct de vedere juridic prin documente corespunzătoare. În acest sens, CEMV stabilește următoarele cauze ale invalidității:

- *îmbolnăvire generală*, survenită în rezultatul oricărei boli;
- *accident de muncă*, produs în timpul exercitării unor lucrări în interesul întreprinderii/instituției, practicii de producție, îndeplinirii misiunilor de importanță statală ori publică, pază a securității de stat și asigurare a ordinii publice de drept etc.;
- *boală profesională*, survenită în urma unei boli generate de influența factorilor nocivi caracteristici profesiei, condițiilor de muncă în ramura de producție etc.;
- *invaliditate din copilărie*, survenită în urma unei boli sau a unei mutilări care au avut loc pînă la împlinirea vârstei de 16 ani, confirmate prin documentele medicale, iar pentru persoanele care urmează studii (elevi, studenți) – pînă la atingerea vârstei de 18 ani;
- *sindromul “Cernobîl”*, stabilit persoanelor care au participat la lichidarea consecințe-

lor avariei de la CAE Cernobîl ori au fost iradiate pe teritoriile afectate de substanțe radioactive;

- *invaliditate în legătură cu serviciul militar, stabilită în timpul efectuării serviciului militar, în termen de trei luni după demobilizare, mai târziu de trei luni după demobilizare, ca urmare a rănirii, contuziei, mutilării ori bolii, produse în timpul serviciului militar, confirmate de actele corespunzătoare.*

Important!

Sistemul de expertizare a vitalității urmează a fi reformat de la modelul medical către cel socio-medical. Astfel, la stabilirea dizabilității se va lua în considerare procentajul capacității de muncă. Potrivit Legii nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, noile reglementări vor intra în vigoare de la 01.01.2013.

Persoanele cu dizabilități ce dețin grad de dizabilitate sînt în drept să beneficieze de pensie de invaliditate, în cazul în care realizează un stagiul de cotizare raportat la vîrsta sa, în conformitate cu legislația în vigoare. În situația în care persoana nu întrunește condițiile pentru obținerea dreptului la pensie, acestuia i se stabilește dreptul la alocație de invaliditate. Cuantumul mediu al pensiei de invaliditate, la 01.07.2012, constituia 783,31 lei.

Prestațiile și serviciile de asistență socială acordate persoanelor cu dizabilități

Persoanele cu dizabilități beneficiază de următoarele prestații bănești: *alocații sociale de stat, alocații pentru îngrijire, ajutor social, ajutor pentru perioada rece a anului, alocații lunare de stat, compensații pentru transport, ajutor material din fondurile locale de susținere socială a populației.*

Alocațiile sociale de stat sînt prestații bănești lunare sau de o singură dată, alocate persoanelor invalide care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de asigurări sociale.

Beneficiază de alocații sociale de stat:

- *invalidii de gradul I, II, III, cu boală obișnuită, care nu au acumulat stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiei de invaliditate;*
- *copiii invalizi în vîrstă de pînă la 16 ani cu severitatea I, II, III, cărora se stabilește invaliditatea cu afecțiune medie, accentuată sau gravă;*
- *invalidii din copilărie de gradul I, II, III, persoane cu dizabilități din copilărie, care nu*

au acumulat stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiei de invaliditate, inclusiv copiii cu vârsta de la 18 ani;

- *persoanele apte de muncă, care îngrijesc la domiciliu un copil invalid în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I;*
- *persoanele care îngrijesc la domiciliu și însoțesc un invalid de gradul I nevăzător.*

Ajutor social reprezintă o plată bănească de susținere a familiilor defavorizate care se află în situații de risc social. Condiția de bază pentru a beneficia de ajutor social este ca fiecare membru al familiei să se încadreze în cel puțin una dintre următoarele situații:

- a) a atins vârsta necesară pentru stabilirea pensiei conform legislației;
- b) e persoană încadrată în diferite grade de invaliditate;
- c) e șomer înregistrat la Agenția Teritorială pentru Ocuparea Forței de Muncă în a cărei rază teritorială își are domiciliul și nu refuză un loc de muncă sau participarea la servicii de stimulare a ocupării forței de muncă și la lucrări public oferite de agenții;
- d) se află în perioada dintre săptămîna a 30-a de sarcină și săptămîna a 12-a după naștere în cazul în care copilul se naște mort sau moare în perioada concediului postnatal, ori îngrijește un copil pînă la vârsta de 3 ani;
- e) îngrijește un membru/membri ai familiei încadrați în gradul I de invaliditate care necesită îngrijire conform concluziei Con-

siliului de Expertiză Medicală a Vitalității, îngrijește un copil/copii invalizi din aceeași familie sau o persoană în vîrstă de peste 75 de ani din aceeași familie conform concluziei Consiliului medical consultativ.

Ajutorul pentru perioada rece a anului reprezintă o formă de susținere socială în perioada rece a anului a familiilor aflate în situații de risc social. Condițiile de bază pentru stabilirea ajutorului pentru perioada rece a anului sînt:

- familia trebuie să fie beneficiară de ajutor social;
- familia trebuie să dețină un venit global mediu lunar mai mare decît venitul lunar minim garantat conform legislației și mai mic decît nivelul venitului lunar minim garantat majorat de 1,4 ori.

În baza modificărilor legislative operate:

- s-a stabilit dreptul la ajutor social, în 2011 mărimea medie a acestuia fiind de 800 de lei/lunar;
- s-a stabilit dreptul la ajutor pentru perioada rece a anului;
- cuantumul mediu al pensiei de invaliditate după indexarea din 01.04.2012 este de 783,31 lei/lunar;
- cuantumul alocației de invaliditate din 2009 a crescut cu 13,54%;

Alocația pentru îngrijire în mărime de 300 de lei se stabilește:

- persoanelor care îngrijesc la domiciliu un copil invalid, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I;

- invalizilor din copilărie de gradul I, cu condiția că nu se află la întreținerea deplină a statului;
- invalizilor de gradul I nevăzători - pentru însoțire și îngrijire la domiciliu. Persoana care îngrijește doi sau mai mulți copii invalizi beneficiază de o singură alocație.

Serviciile sociale de care beneficiază persoanele cu dizabilități includ:

servicii sociale de stat - servicii acordate în instituții specializate și susținute din bugetul de stat: instituțiile rezidențiale - aziluri pentru bătrâni, centre de reabilitare, protezare și recuperare, școli auxiliare, case de copii, internate, centre sociale de zi sau de noapte; servicii acordate în instituțiile de asistență socială; servicii ale secțiilor de deservire socială la domiciliu; servicii de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități mintale, examinarea la domiciliu de către consiliile de expertiză medicală a vitalității;

servicii sociale ale administrației publice locale, susținute din bugetul local și comunitate;

servicii sociale ale organizațiilor nonguvernamentale, în baza proiectelor susținute financiar de organizații internaționale.

Persoanele cu dizabilități pot beneficia de serviciile **cantinelor de ajutor social**, care oferă următoarele servicii: *pregătirea și servirea zilnică a unei mese (prânzul); transportarea gratuită la domiciliu a hranei pentru persoanele care nu se pot deplasa la sediul cantinei; pregătirea și distribuirea hranei prin centrele mobile de deservire.*

Este important să cunoști!

În relațiile de muncă, persoanele cu dizabilități beneficiază de:

- *durată de muncă redusă de 30 de ore pe săptămână, norme reduse de lucru, fără diminuarea drepturilor salariale - invalizii de gradul I și II, femeile care au copii invalizi în vârstă de pînă la 16 ani;*
- *ziuă sau săptămână de muncă parțială - salariatul care are copii invalizi în vârstă pînă la 16 ani (inclusiv aflați sub tutelă) ori care îngrijește de un membru al familiei bolnav. Retribuirea muncii este efectuată proporțional timpului lucrat sau în funcție de volumul lucrului prestat;*
- *o zi liberă pe lună, suplimentar, în baza cererii scrise, cu menținerea salariului mediu din contul angajatorului - unul din părinți (tutore, curator), care educă un copil invalid;*
- *concediu de odihnă anual suplimentar plătit cu 4 zile calendaristice pentru persoane cu dizabilități accentuate și cu 12 zile calendaristice pentru persoane cu dizabilități severe.*

Nu se admite refuzul neîntemeiat al administrației de a încheia un contract individual de muncă sau de avansare în serviciu, de concediere, de transfer al persoanei cu dizabilități la altă muncă, fără acordul ei scris, din motive de dizabilitate; concedierea persoanei care frecventează cursuri

de reabilitare medicală, profesională și socială în instituții respective, indiferent de termenul aflării în aceste instituții.

Ziua de 3 decembrie a fost declarată de Adunarea Generală a ONU (1992) Zi Internațională a Persoanelor cu Dizabilități.

Pentru informații suplimentare puteți apela la:

- **Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (CpDOM),**
mun. Chișinău, str. Sfatul Țării, 16,
tel.: 022 23 48 00, tel/fax: 022 22 54 42,
e-mail: cpdom@mdl.net; avocat_copil@yahoo.com;
web: www.ombudsman.md
- **Serviciul „Linia Fierbinte pe problemele torturii” - 0 8001 2222;**
- **Serviciul „Linia Fierbinte – Telefonul Copilului” - 0 8001 1116;**
- **Serviciul Programe Instructive, Relații cu Publicul – e-mail: n.visanu@inst.ombudsman.md,**
tel.: 60002656;
- **Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,**
str. Vasile Alecsandri, 1; tel.: 022 73 75 72, 28 07 92;
web: www.mpsfc.gov.md;
- **Casa Națională de Asigurări Sociale,**
mun. Chișinău, str. Gheorghe Tudor, 3,
tel.: 022 72 62 09;
- **Ministerul Sănătății,**
mun. Chișinău, str. V. Alecsandri, 1, tel.: 022 73 75 72.

Drepturile persoanelor cu dizabilități

Motivul adresării	Instituția	Contacte
Asistență medicală (medicamente compensate, spitalizare, medicul de familie etc.)	Ministerul Sănătății	Telefonul verde: 0 800 71010, apel gratuit
Dreptul la muncă	Inspekția Muncii	Tel. anticamera: 0 (22) 49-94-00, str. Miron Costin, 17/2, of. 411, Chișinău
Acordarea ajutorului material persoanelor social-vulnerabile	Fondul Republican de Suținere Socială a Populației	Tel.: 0(22)28-61-92, str. Vasile Alecsandri, nr.1, et.VI, Chișinău
Pensie, facilități, indemnizații, compensații nominative etc.	Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS), oficiul central	Linia fierbinte: 0(22)28-61-15, anticamera: 0(22)72-57-97, www.cnas.md
Asistență socială, alte probleme	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	Tel.: 0(22)73-75-72; 28-07-92, www.mpsfc.gov.md, str. Vasile Alecsandri 1, Chișinău
Asistență juridică	Biroul Public al Avocatului Parlamentar	sediul: Centrul Republican de Reabilitare și Integrare Socială (CRIS), mun. Chișinău, str. Miron Costin 13/4

La nivel local (sat/comună), vă puteți adresa la primărie sau la direcția asistență socială.

La nivel teritorial, vă puteți adresa la direcțiile municipale de asistență socială și la secțiunile raionale de asistență socială și protecție a familiei, constituite de consiliile raionale (municipale).

La realizarea publicației au contribuit:

Aurelia Grigoriu
avocat parlamentar

Svetlana Rusu
consultant principal al avocatului parlamentar

Elena Draghici
specialist principal

Natalia Vișanu
șef Serviciu Programe Instructive,
Relații cu Publicul

Procesare computerizată:
Vitalie Leca

Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”,
MD-2068, Chișinău, str. Florilor, 1
tel.: 022 49 31 46, 022 43 03 60

**Centrul pentru Drepturile Omului
din Moldova**

Adresa: str. Sfatul Țării, 16,

MD-2012, Chișinău

Telefon: 0 (22) 234800,

Fax: 0 (22) 225442

e-mail: cpdom@mdl.net